
SİRBİSTAN KOSOVA KONUSUNDA GERİ ADIM ATTI - 24 EYLÜL 2010

Erhan TÜRBEDAR

12.04.2009

Kosovanın statüsünü yeniden tartışmaya açmak ümidiyle 28 Temmuz 2010da BM Genel Kuruluna bir karar tasarısı sunan Sırbistan, Brüksel ve Washingtonun baskılarıyla geri adım attı. Söz konusu tasarının Sırbistanın aleyhine yapılan değişikliklerle 9 Eylül 2010da BM Genel Kurulunda kabul edilmesine razı olmakla, Belgrad AB ile ilişkilerinde ve Kosovaya ilişkin mücadelesinde yeni bir sayfa açmış oldu.

Sırbistan Kosova üzerine mücadelesini ilk başta silahlı yoldan, daha sonra hukuk ve diplomasi alanlarında olmak üzere, üç temel alanda yürütmüştür. Sırpların Kosovaya ilişkin silahlı mücadelesi, NATO'nun 1999da Sırbistanı bombalamasıyla ve Belgradın Kosova üzerindeki kontrolünü fiilen kaybetmesiyle sonuçlanmıştır. Kosovanın 17 Şubat 2008de bağımsızlığını ilan etmesinin ardından ise Belgrad hukuk alanında mücadele etmeyi denemiştir. Hatırlatmak gerekirse, Sırbistan Ekim 2008de BM Genel Kurulundan aldığı destekle, Uluslararası Adalet Divanından (UAD) Kosovanın ilan ettiği bağımsızlığın uluslararası hukuka uygunluğu konusunda görüşünü belirtmesini istemişti. Belgradın beklentisinin aksine, UAD 22 Temmuz 2010da açıkladığı hukuki kanaate, Kosovanın bağımsızlık ilanının uluslararası hukuka aykırı olmadığını belirtmiştir. UAD'nin hukuki kanaatlerinin BM üyesi ülkeler açısından herhangi bir bağlayıcılığı bulunmuyor ise de, belli ölçüde yasal ve ahlaki ağırlığının olduğu söylenebilir. Nitekim UAD'nin Kosova lehine açıkladığı görüşün Kosovayı tanıyan ülke sayısını artırabileceği endişesiyle, Sırbistan hiç vakit kaybetmeden konuyu BM Genel Kuruluna taşımış ve uluslararası platformda lobi faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır.

UAD'nin bir hukuki kanaat açıklamasının ardından, BM Genel Kurulu usulen söz konusu kanaati olduğu gibi dikkate alan bir kararı kabul etme yoluna gidebilmektedir. Diğer taraftan, UAD'nin bir hukuki kanaati ardından, BM üyesi herhangi bir ülke de BM Genel Kuruluna karar tasarısı sunabilmektedir. Nitekim Sırbistan böyle bir haktan yola çıkarak, 9 Eylül 2010da oylanmak üzere, Kosovanın bağımsızlığının aleyhine bir karar tasarısı sunmuştu. Ancak Brüksel ve Vaşington Sırbistanın bu yeni hamlesini büyük rahatsızlıkla karşıladı. Sebebine gelince, Batılı ülkeler genel olarak Kosova meselesinin BM gündeminden düşmesini istemektedir. Diğer taraftan Vaşington ve Brüksel, toprak bütünlüğüne ilişkin sorunlar yaşayan diğer ülkelerle BM Genel Kurulunda karşı karşıya gelme gibi tatsız bir duruma da düşmek istememişti. Bu yüzden Batılı ülkeler Sırbistanı BM Genel Kuruluna sunduğu karar tasarısını değiştirmeye zorladı.

28 Temmuz 2010da BM Genel Kuruluna sunduğu karar tasarısında, Sırbistan dolaylı ifadelerle Kosovanın bağımsızlık ilanının reddedilmesini, Kosovanın statüsünün yeniden müzakerelere açılmasını ve Kosova meselesinin BM Genel Kurulunun gündeminde kalmasını amaçlamıştır. Daha sonra değiştirilen ve Genel Kurul tarafından kabul edilen kararda ise, UAD'nin Kosovanın lehine

açıkladığı hukuki kanaat kabul edilmiş, ayrıca ABnin arabuluculuğunda Sırbistan ile Kosova arasında bir diyalog sürecinin başlatılması önerilmiştir. Söz konusu diyalogun Kosovanın statüsünü de kapsayıp kapsamadığına dair açık ifadeler ise yer verilmemiştir. Diplomatik çevrelerde, karardaki diyalog kelimesiyle, iki bağımsız devlet arasında yürütülen müzakerelerin kast edildiğine dair yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Bu nedenle Sırbistan muhalefet partileri BM Genel Kurulunda Kosovaya ilişkin kabul edilen kararı bir yenilgi ve Sırp milletinin utancı olarak nitelemiştir. Kosovadaki Sırp Belediyeler Meclisi Birliği ise, Sırpların çıkarlarını tehlikeye attığı gerekçesiyle, Sırbistan Cumhurbaşkanı Boris Tadićin istifa etmesi gerektiğini vurgulayan bir bildiri yayınlamıştır. Rusya Parlamentosunun alt kanadı Dumanın Dış Politika Komitesi Başkanı Konstantin Kosaçov ise Sırbistan kendi istemiyorsa, diğer ülkeler Sırbistanın toprak bütünlüğünü koruyamaz diyerek Belgradı eleştirmiştir.

BM Genel Kurulunda geri adım atmakla, Sırbistan hükümetinin hem müttefik ülkelerin, hem de kendi halkının gözünde ciddiyetini yitirdiği ortadadır. Son üç yıldır Kosovaya ilişkin dünya çapında lobi yapan ve Sırbistanın görüşlerini benimsetmeye çalışan Belgradın, BM Genel Kurulundaki geri adım yüzünden, diplomatik alanda itibar kaybına uğradığı söylenebilir.

Sırp diplomasisinin itibarının sarsılmış olmasıyla birlikte, Kosovaya ilişkin son gelişmelerden Belgrad belli ölçüde fayda da sağlayabilecektir. Birincisi, Brükselde genişleme yorgunluğundan söz ediliyor ise de, Sırbistanın ABye üyelik sürecinin hızlandırılması bekleniyor. İkincisi, BM Genel Kurulundan Batılı ülkelerin onayladığı bir kararın çıkmasına razı olmakla, Sırbistan siyasi yönden sadece Brüksel ile değil, Washington ile de bir adım daha yakınlaşmış oldu. Oysa Brüksel ve Washingtonun desteği, Sırpların kontrolü altındaki Kosovanın kuzeyinin statüsünün belirlenmesinde kritik önemden olacaktır.

Kosova topraklarının yaklaşık yüzde 10una karşılık gelen Kosovanın kuzeyi son yıllarda adeta yeni bir dondurulmuş soruna dönüşmüştür. Belgradın kontrolünde olan bu bölgede Sırbistan uzun süreden beri eğitimi, sağlığı ve posta hizmetlerini özel bir bütçeyle desteklemektedir. Kosovanın bağımsızlık ilanından sonra da Belgrad kendi yasalarını ve anayasasını Kosovanın kuzeyinde uygulamaya devam etmiştir. BM Kosova Özel Temsilcisi Marti Ahtisaarının 2007 yılında açıklanan raporunda, Kosovadaki Sırp için ilave altı yeni belediyenin oluşturulması öngörülmüş, ayrıca ademimerkezileşme çerçevesinde Sırpların kontrolündeki bütün belediyelere kısmi özerkliğinin tanınması hedeflenmiştir. Dahası, söz konusu Sırp belediyelerinin hem kendi aralarında, hem de Sırbistandaki belediyelerle işbirliğinde bulunabileceği belirtilmiştir. Önümüzdeki dönemde ise Ahtisaari raporunda vaat edilenlerin ötesine geçilerek, Kosovanın kuzeyine ilişkin geniş bir özerkliğin önerilmesi kuvvetle muhtemeldir. Nitekim UADnin Kosovaya ilişkin açıkladığı hukuki kanaatin ardından, uluslararası toplumun Kosovanın kuzeyiyle daha aktif bir şekilde ilgilenmeye başladığı ortadadır. Medya üzerinden de Kosovanın kuzeyine ilişkin çözüm önerileri sunulurken, nabız yoklamaları yapılmaktadır. Bunun yanında, Uluslararası Kriz Grubu 26 Ağustos 2010 tarihli raporunda, Kosovanın bağımsızlığının Sırbistan tarafından tanınması karşılığında, Kosovanın kuzeyine geniş bir özerkliğin verilmesini önermiştir.

Batılılar uzun süredir Sırbistandan Kosovanın bağımsızlığını kabul etmesini ve Belgradın Kosovada yaşayan Sırpların siyasi, ekonomik ve kültürel haklarının sağlanması ve korunması hususuna odaklanmasını istemektedir. Oysa Sırbistanın mevcut hükümeti Kosovanın bağımsızlığını tanımayacağını tekrarlayıp durmuştur. Kosovaya karşı Belgradın izlediği temel strateji ise, Kosovayı tanıyan ülke sayısının düşük düzeyde kalmasını sağlamak ve mümkünse Kosovanın statüsünü yeniden müzakerelere açmak üzerine kurulu olmuştur. Bunun paralelinde, Kosovanın

bağımsızlığını tanımamış olan beş AB üyesini kullanarak, Belgrad adeta Birlik üyelerini Kosova konusunda karşı karşıya getirmeye çalışmıştır. Benzer şekilde Sırbistan Kosova sorunu çerçevesinde ABD ile Rusya Federasyonunu birbirine düşürmeye de çalışmıştır. Ancak gün geçtikçe, Sırbistanın Kosova stratejisinden istenilen neticelerin elde edilemediği ortaya çıkmaktadır. Kosovanın bağımsızlığını tanıma süreci yavaşlamış ise de, bu süreç durdurulamamıştır. Bu yüzden Belgradın Kosovaya yönelik yaklaşımını gözden geçirmesinin zamanı gelmiştir. BM Genel Kurulu bünyesinde geri adım atmakla, Sırbistanın mevcut hükümeti Kosova sorunu yüzünden Batı ile yeni bir kriz yaşamayı istemediğini ortaya koymuştur. Ancak Batı ile daha gerçekçi bir şekilde yakınlaşıp yakınlaşamayacağını, Belgradın Kosovaya ilişkin alacağı kritik kararlar belirlemeye devam edecektir.

Kaynak/Source: